

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
T.a.v. De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat
Zijne excellentie dhr. M. Harbers
Alsmede Mw. mr. G.J. de Haan-Kamphorst
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Tommaso Albinonistraat 2
NL-1083 HM Amsterdam
T +31 (0)20 470 51 51
F +31 (0)20 675 09 46
office@knoopsadvocaten.nl
www.knoopsadvocaten.nl

PER AANGETEKENDE POST EN PER E-MAIL: Secretariaatgemeen@minienw.nl

Amsterdam, 17 april 2024

Onze ref. : 2170/2023/cjk

Betreft : Ingebreke- en aansprakelijkstelling PFAS

Uwe Excellentie,
Geachte mevrouw de Haan-Kamphorst,

Namens, **(i)** *Vereniging Natuur- en Milieufederatie Noord Holland*, **(ii)** *Vereniging Zeeuwse Milieufederatie*, **(iii)** *Stichting Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland*, **(iv)** *Stichting Friese Milieufederatie*, **(v)** *Stichting Gezond Water*, **(vi)** *Stichting SchipholWatch*, **(vii)** *Vereniging Omwonenden Luchthaven Eelde*, **(viii)** *Vereniging Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers*, **(ix)** *Vereniging Belangenvereniging Brandweer*, **(x)** *Vereniging Vakbond voor Burger en Militair defensiepersoneel*, en **(xi)** *Stichting Ouderennetwerk West-Friesland* (hierna: **eisers**) en met verwijzing naar uw schrijven d.d. 18 maart jl. delen wij als volgt mede.

Bij brief d.d. 14 december 2023 bent u reeds geïnformeerd dat ons kantoor tezamen met verschillende belangenorganisaties in gesprek is getreden met deskundigen omtrent maatregelen tegen de uitstoot van en de blootstelling aan PFAS. Deze belangenorganisaties zijn thans hierboven genoemd.

Ondanks dat de Staat der Nederlanden zich kennelijk bewust is van de ernstige gevolgen van blootstelling aan PFAS voor de (volks)gezondheid en het milieu, doet de Staat volgens bovengenoemde organisaties en deskundigen onvoldoende om de maatregelen die men ook op Europees niveau

noodzakelijk acht, op nationaal niveau te implementeren. De besluitvorming van de Europese Commissie kan niet worden afgewacht.¹

De Staat der Nederlanden wordt door eisers hierbij uitdrukkelijk in gebreke alsmede aansprakelijk gesteld voor de grove veronachtzaming van de op de Staat rustende zorgplicht door na te laten adequate en noodzakelijke maatregelen te treffen om PFAS-blootstelling van burgers en milieu zo spoedig mogelijk naar een zo laag mogelijk niveau terug te brengen. Bovendien blijft de Staat deze blootstelling ondanks de aanwezige kennis over de schadelijkheid daarvan, thans nog steeds faciliteren.

Eisers zouden graag met de Staat in overleg treden over de hierna te noemen vorderingen. Echter, gelet op de ernst van onderhavige verontreinigingsproblematiek, de steeds verder oplopende schade voor de belangen van eisers, alsmede om, mocht een overleg niet tot de gewenste uitkomsten leiden, geen kostbare tijd te verliezen, zullen eisers binnen afzienbare tijd een dagvaarding uitbrengen jegens de Staat. Deze dagvaarding zal worden uitgebracht tegen een roldatum op termijn van drie maanden. In deze periode is er alle gelegenheid voor partijen om na te gaan of en in hoeverre aan de hierna te noemen vorderingen door de Staat inclusief de daaraan verbonden termijn, kan worden voldaan. Het gaat om de navolgende achttien vorderingen die de Staat binnen afzienbare tijd ook zal aantreffen in de uit te brengen dagvaarding:

- A. Te verklaren voor recht dat de Staat onrechtmatig jegens eisers handelt doordat de wettelijke normen voor Perfluorooctaan sulfonzuur en zijn derivaten (PFOS) voor oppervlaktewater niet juist zijn geïmplementeerd in wet- en regelgeving en worden overschreden;
- B. Te verklaren voor recht dat de Staat onrechtmatig jegens eisers handelt doordat de wettelijke normen voor PFOS , PFOA, PFNA, PFHxS en de som van PFOS, PFOA, PFNA en PFHxS in levensmiddelen, in ieder geval voor vis en eieren, worden overschreden;

---

¹ De kennelijke bewustheid van de Staat blijkt onder meer uit de rol van initiatiefnemer bij het Europees Agentschap voor chemische stoffen ingediende restrictievoorstel, hetgeen zien op een algeheel verbod op het gebruik van PFAS.

- C. Te verklaren voor recht dat de Staat onrechtmatig jegens eisers handelt doordat de ten aanzien van PFOS/PFOA door het RIVM vastgestelde advieswaarden en de gezondheidkundige grenswaarde van EFSA voor voedsel, oppervlaktewater, drinkwater, bodem en grondwater niet in wetgeving zijn opgenomen en worden overschreden;
- D. De Staat te bevelen alle emissies (naar lucht, water en bodem) van PFAS per direct te verbieden;
- E. De Staat te bevelen om binnen zes maanden na het ten deze te wijzen vonnis de wettelijke normen voor oppervlaktewater correct te doen implementeren en te doen effectueren dat deze worden behaald en gehandhaafd alsmede dat de wettelijke normen voor voedsel worden behaald;
- F. De Staat te bevelen in het Besluit activiteit leefomgeving (Bal) binnen zes maanden na het ten deze te wijzen vonnis nieuwe regels op te nemen op grond waarvan voor alle PFAS-verbindingen, ook die nog niet als ZZS zijn aangemerkt, minimalisatieverplichtingen worden opgelegd voor de uitstoot daarvan totdat is aangetoond dat geen sprake is van ZZS en/of totdat sprake is van een verbod op de productie en het gebruik daarvan, alsmede een minimalisatieverplichting te doen effectueren voor PFAS houdende gewasbeschermingsmiddelen;
- G. De Staat te bevelen de door het RIVM vastgestelde advieswaarden en de gezondheidkundige grenswaarde van EFSA voor voedsel, oppervlaktewater, drinkwater, bodem en grondwater als minimumvereisten binnen zes maanden na het ten deze te wijzen vonnis in de wet te doen opnemen en waarborgen dat deze worden behaald en gehandhaafd;
- H. De Staat te bevelen om binnen zes maanden na het ten deze te wijzen vonnis (bodem)onderzoek te doen naar de mate van PFAS-verontreiniging op alle in Nederland aanwezige en voormalige defensie terreinen, luchthavens, brandoefenlocaties, vuil- en baggerstorten (inclusief alle bekende stortlocaties van PFAS-houdende grond) alsmede naar de risico's van verspreiding daarvan;

- I. De Staat te bevelen een gecentraliseerd overzicht te maken van alle bedrijven die een vergunning, zowel historisch als actueel, hebben (gehad) om PFAS te lozen en/of uit te stoten (incl. de hoeveelheid die zij mogen lozen/uitstoten en de frequentie daarvan), inclusief een overzicht van alle onderliggende waarden die ten grondslag zijn gelegd aan de vergunningen in kwestie;
- J. De Staat te bevelen om een overzicht te maken van alle onderzoeken die lopen naar de effecten van PFAS op de gezondheid en het milieu en hoe wijdverbreid het PFAS probleem is in Nederland;
- K. De Staat te bevelen om binnen zes maanden na het ten deze te wijzen vonnis de met PFAS verontreinigde grond op en rondom Schiphol, de voormalige vuilstort in Westwoud en alle overige locaties waarvan blijkt het onder H. genoemde onderzoek sprake is van PFAS-verontreiniging met een risico op verspreiding te doen saneren, althans om afdoende maatregelen te effectueren teneinde de verspreiding van deze PFAS-verontreiniging tegen te gaan;
- L. De Staat te bevelen om binnen zes maanden na het ten deze te wijzen vonnis om lopende PFAS-saneringstrajecten (zoals op Schiphol) onder verscherpt toezicht te plaatsen en voor al deze trajecten een MER-rapportage te vereisen.
- M. De Staat te bevelen om binnen zes maanden na het ten deze te wijzen vonnis het personeel van eisers sub VIII en IX te voorzien van brandwerende kleding (uitrukkleding) die geen PFAS (meer) bevat alsmede te effectueren dat de arbeidsomstandigheden en veiligheid waarin zij moeten opereren dusdanig worden aangepast dat er geen contact (meer) met PFAS mogelijk is;
- N. De Staat te bevelen om binnen zes maanden na het ten deze te wijzen vonnis een landelijk gezondheidsonderzoek te doen effectueren onder de Nederlandse bevolking ter zake (i) het niveau van PFAS contaminatie in het menselijk lichaam en meer in het bijzonder bij het personeel van brandweer en defensie, bij personeel van PFAS producerende en verwerkende

bedrijven alsmede ten aanzien van direct omwonenden van vliegvelden en eigenaren/pachters/huurders van volkstuinten gevestigd in de nabijheid van met PFAS-verontreinigde gebieden (ii) de relatie tussen PFAS contaminatie en specifieke kankersoorten alsmede (iii) de relatie tussen PFAS en hart- en vaatziekten;

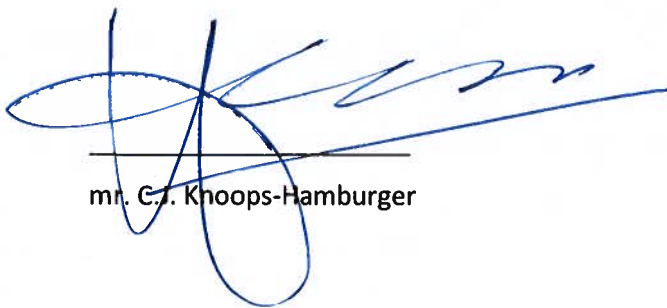
- O. De Staat te bevelen om binnen zes maanden na het ten dezen te wijzen vonnis te effectueren dat de Nederlandse waterzuiveringsbedrijven verantwoordelijk voor de drinkwaterbereiding, zorgdragen voor de verstrekking van PFAS-vrij drinkwater door middel onder meer het verplicht plaatsen van een actief koolstoffilter en membraanfiltratie bij de waterzuivering, teneinde PFAS-blootstelling te doen verminderen, alsmede de Staat te bevelen dat de PFAS-houdende zuiveringsmaterialen op gezondheidskundig verantwoorde wijze worden verwerkt zonder daarbij de gefilterde verontreiniging naar het milieu te emitteren.
- P. De Staat te bevelen om binnen zes maanden na het ten deze te wijzen vonnis een voorlopige maatregel conform artikel 129 lid 1 van REACH te treffen voor iedere wijziging van een PFAS verbinding, tenzij in voldoende mate vaststaat dat door de wijziging geen sprake meer is van een ZZS, zolang nog geen sprake is van een verbod op deze stoffen;
- Q. De Staat te bevelen om binnen acht maanden na het ten deze te wijzen vonnis een verslag uit te brengen aan eisers op welke wijze de vorderingen sub D t/m Q zijn uitgevoerd;
- R. De Staat te veroordelen in de kosten van deze procedure, te betalen binnen 14 dagen na het in deze te wijzen vonnis en tegen behoorlijk bewijs van kwijting, inclusief het salaris van de advocaten en de verschotten, zulks te vermeerderen met de nakosten op de voet van het liquidatietarief, met bepaling dat over de proceskostenveroordeling de wettelijke rente verschuldigd zal zijn indien niet aan die veroordeling binnen 14 dagen na dagtekening van het in deze te wijzen vonnis is voldaan.

Gaarne verzoek ik u namens cliënten de goede ontvangst van dit schrijven schriftelijk aan ons te bevestigen en op korte termijn in overleg te treden met eisers omtrent het vorengenoemde.

Dit schrijven geldt, naast een ingebreke- en aansprakelijkstelling, tevens als een stuiting van de verjaring ingevolge art. 3:313 BW.

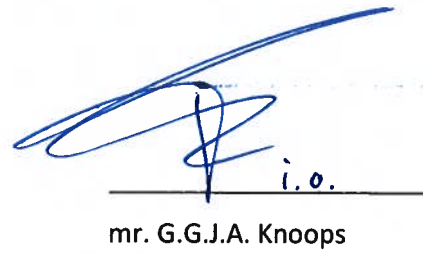
Wij vernemen graag zo spoedig mogelijk van u.

Met vriendelijke groeten,

_____

mr. C.J. Knoops-Hamburger

_____ i.o.

mr. G.G.J.A. Knoops